

Lika Unikans skolplattform

Fastställd vid Lika Unikans styrelse 23 november 2016.

1. Lika Unikans vision

Vi ska ha en skola med höga ambitioner där målet är största möjliga akademiska och sociala utveckling för alla elever. Varje elev ska få förutsättningar att gå ut skolan med goda kunskaper och en stabil grund för fortsatta studier och inför arbetslivet. I den skolan ges en likvärdig utbildning för alla elever, oavsett skolform och var i landet eller i vilken stadsdel man bor.

Alla elever möter en tillgänglig skola i alla ämnen och en skola som har höga förväntningar på elevens skolgång. Rätten till utbildning ges på lika villkor och på de mest ändamålsenliga språken, formerna och medlen för kommunikation och i miljöer som maximerar kunskapsrelaterad och social utveckling. Där finns ett fullgott stöd tidigt i skolan som planeras för hela skoltiden, utifrån varje elevs behov. I vår vision finns ingen diskriminering i skolan.

2. FNs konvention och målen i Agenda 2030 bidrar till likvärdig skola!

Vår vision om en likvärdig utbildning där elevens behov står i fokus kan uppnås om den svenska skolan utformas enligt de krav som finns i såväl svensk lagstiftning som i internationell rätt och som Sverige har förbundit sig till att följa. Med det som grund vill Lika Unika se en skola som lever upp till såväl Barnkonventionens princip om barns bästa som till FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och dess artikel 24.1.

”Konventionsstaterna erkänner rätten till utbildning för personer med funktionsnedsättning. För att förverkliga denna rätt utan diskriminering och på lika villkor, ska konventionsstaterna säkerställa ett sammanhållet utbildningssystem på alla nivåer och livslångt lärande...”

Målet att skapa ett hållbart samhälle, som är syftet med FNs Agenda 2030, gäller också skolan i Sverige. Det tydliga funktionshinderperspektiv som finns i agendans mål 4 och dess delmål är en styrka också för den svenska skolans utveckling.

”Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla”.

** Bygga och förbättra utbildningsmiljöer som är anpassade för barn och personer med funktionsnedsättning, samt tar hänsyn till jämställdhetsaspekter och därmed erbjuder en trygg, fredlig, inkluderande och ändamålsenlig lärandemiljö för alla.*

3. Skolans utmaningar

Ska Lika Unikas vision om en tillgänglig och likvärdig skola för alla elever uppnås måste ett mycket starkare funktionshinderperspektiv finnas hos skolhuvudmän och skolor än vad som är fallet idag. Funktionshinderrörelsens medlemmar har själva och lever med andra som har erfarenheter av brister i skolan. I uppföljningar av funktionshinderpolitiken som handlar om utbildningsområdet framträder skolans brister mycket tydligt.

I en aktuell analys av Skolverket i rapporten Tillgängliga lärmiljöer¹, redovisas en lägesbild, byggd på intervjuer med skolhuvudmän och rektorer. Rapporten har en formulering som pekar på en brist som kan stå som illustration för huvudproblemet i svensk skola och dess tillkortakommanden för att ge alla elever en likvärdig skola. Här skriver Skolverket bland annat om det fria skolvalet som nu ses som en självklar rätt i skolan:

”Skolhuvudmän och skolor skiljer sig mycket åt vad gäller hur man agerar för att åstadkomma en tillgänglig lärmiljö för elever med funktionsnedsättning. Så mycket att det i realiteten inte kan sägas vara fråga om ett lika fritt skolval för elever med funktionsnedsättning som för elever i allmänhet. Detta trots att skolförfattningarnas regleringar gäller alla huvudmän för grundskolor.”

Det finns förstås en rad andra bilder av Sverige år 2016, bilder ibland annat uppföljningen av funktionshinderpolitiken² som visar på omfattande utmaningar om skolan ska klara sitt uppdrag: Att ge alla elever en god utbildningsgrund för livet. Skolinspektionen har pekat på att 40 procent av de granskade skolorna inte skyndsamt utreder elevers behov av särskilt stöd. Diskriminering är ett stort problem i skolan. Utestängning från aktiviteter som exempelvis skolresor förekommer. Rätten att välja skola inskränks för elever med funktionsnedsättning bland annat därför att skollagen ger rätt att neka plats i vissa fall. Skolans förbättringsområden är många.

4. Våra prioriterade områden:

Lika Unika ser tre områden där det krävs insatser om Sverige ska utveckla skolan utifrån FN-konventionen, det vill säga utifrån det Sverige som stat har åtagit sig att genomföra i internationella överenskommelser: **Full tillgänglighet och delaktighet, God och lärande skolmiljö och Elevfokus- Alla barn är olika.**

¹ Skolverket 2016, Rapport 440. ”Tillgängliga lärmiljöer? En nationell studie av skolhuvudmännens arbete för grundskoleelever med funktionsnedsättning

² <http://mfd.se/publikationer/rapporter/utvardering-och-analys-av-funktionshinderspolitiken-2011-2016/>

a. Full tillgänglighet och delaktighet

- **Fysisk tillgänglighet och delaktighet**, inte bara i klassrummet, utan även i andra lokaler och utomhus. Förbättringar måste också handla om att förbättra skolans auditiva miljö.
- **Pedagogisk tillgänglighet**, bl.a. att få kommunicera och ta till sig undervisningen på det språk och det sätt som fungerar bäst för eleven. Det handlar exempelvis om teckenspråkig undervisning, undervisning i och på punktskrift och om alternativ kommunikation.
- **Social tillgänglighet**, tillgång till socialt samspel med skolkamrater, lärare och övrig skolpersonal.

Lika Unika föreslår att:

1. Skolan görs tillgänglig för alla elever och ska omfatta fysisk miljö såväl som undervisningsmaterial, pedagogiska hjälpmedel och utbildningsplattformar. Alla i skolan vinner på god tillgänglighet och arbetsmiljö.
2. Skolan ska säkra en god tillgång till anpassade läromedel för varje elev efter behov och från början av terminen. Det är skolans ansvar att hjälpmedel finns på plats, fungerar och underhålls.
3. Elever med funktionsnedsättning ska ges likvärdig förutsättningar som andra elever vid ett nationellt prov.
4. Rätten att välja skola ska gälla alla, också i praktiken. Det ställer krav på att skattefinansierad undervisning ska vara tillgänglig oavsett huvudman och på ordnade resor för eleven som möjliggör det fria skolvalet.
5. Elever ska ha rätt att välja en utbildning i en särskilt anpassad skola för att kunna tillgodogöra sig utbildningen.
6. Skolans tillgänglighet, såväl till lokaler som kommunikation, information och undervisningsplattformar, måste garantera möjligheten till ett aktivt föräldraskap också för den förälder som har en funktionsnedsättning.
7. Full tillgänglighet i den svenska skolan uppnås bara om skolan ger förutsättning för alla elever att delta. Det är därför särskilt angeläget att uppmärksamma och möta behoven hos döva och hörselskadade elever, elever med synnedsättning och elever med nedsatt rörelseförmåga.

b. God och lärande skolmiljö.

- **En god psykosocial miljö** är avgörande för inläring. Därför måste tillgänglighetsåtgärder omfatta även den psykosociala miljön.
- **Skolans förväntningar** på elevens skolgång, förmågor och lärande är detsamma på alla elever.

Lika Unika föreslår att:

8. Vi måste göra rätt från början: Det behövs en nationell stödgaranti tidigt för varje elev efter behov under skoltiden som införs och gäller från första skoldagen.

9. Särskild uppmärksamhet riktas på brister i skolan som stöd till elever vid årskursbyten.

10. De idag stora skillnaderna mellan kommunerna är oacceptabla. Det behövs, förutom en skärpning av lagstiftningen för att skolhuvudmännen ska leva upp till internationella konventioner, också utvecklade nationella standarder för undervisningen.

11. Skolhuvudmännen ska ha en skyldighet att ta tillvara kompetens och stöd från Specialpedagogiska Skolmyndigheten SPSM.

12. Samverkan måste fungera för elevens skull. Habilitering, skola, kommun och SPSM måste ha fungerande länkar mellan sig och ordna med samordnat stöd för den enskilde eleven.

13. En god och lärande skolmiljö kan bara uppnås om skolan ger förutsättning för alla elever att delta. Det är därför särskilt angeläget att uppmärksamma och möta behoven av en god lärmiljö hos döva och hörselskadade elever, elever med synnedsättning och elever med nedsatt rörelseförmåga.

c. Elevfokus- Alla barn är olika

- **Skolan ska ha fokus på personliga behov** – alla barn är olika. Det krävs också kartläggning, dokumentation och uppföljning av behov och insatser och att skolan uppmärksammar och åtgärdar skillnader som idag finns i hur pojkar respektive flickor får stöd i skolan.
- **Det behövs hos rektorer, lärare och annan skolpersonal en ökad medvetenhet** om funktionshinder, lösningar för tillgänglighet, metoder

för särskilt stöd, barnkonventionen och FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Det kan inte stanna vid medvetenhet utan måste leda till aktiva insatser som förbättrar skolan.

Lika Unika föreslår att:

14. Undervisningen ska utformas utifrån en dokumenterad åtgärdsplan som bygger på varje elevs unika behov för sin kunskapsutveckling där eleven är delaktig i utformningen av sin undervisning och av det egna stödet och anpassningar.

15. Att skolverksamheterna anställer lärare, skolledningar och annan personal med olika funktionsnedsättningar.

16. Skolan ska präglas av god social miljö där aktivt arbete också görs för att motverka mobbing. I det är en förstärkt elevhälsa med blandade kompetenser som både kan arbeta förebyggande och för att fånga upp enskilda elevers särskilda problem viktig.

17. Skolan ska arbeta hälsofrämjande. Vid exempelvis idrottsundervisning och friluftsdagar ska den garantera alla elevers deltagande på jämlika villkor.

18. Skolan ska ha en utvecklad studie- och yrkesvägledning med kompetens om förutsättningarna för elever med funktionsnedsättning. Skolan har här en särskilt angelägen roll för att utveckla samverkan med arbetsmarknadens aktörer.

19. Ett tillräckligt elevfokus uppnås bara om skolan ser till alla elevers förutsättningar att delta. Det är därför särskilt angeläget att uppmärksamma och möta behoven hos döva och hörselskadade elever, elever med synnedsättning och elever med nedsatt rörelseförmåga.